

מחשבה למעשה
בית מדרש ללימוד והוראת ההלכה
בראשות הרב בוטרמן שליט"א

בעלון השבוע...

האכנת בשר וחלב // איסור והיגר <
פרשת השבוע // אקטואליה הפרשה <
שומר שבת יחללו // אור החשמה לרבי הקדאה <
מעשה קדיבור // אשון הרע אלא ש <

את העלון נמך אקדמא גמ פכטבטג www.kollel.org.il

הרב יאיר כהן

הלכות בשר וחלב

איסור והיתר

ומבאר הש"ך שכל החומרא בדיון זה היא רק אם מערב את המים בעודם רותחים (בכלי ראשון) שאז נהנה בדרך בישול אבל במים צוננים אין שום איסור הנאה שהרי אין איסור הנאה בלא בישול וכדלעיל. אבל האחרונים התקשו מאד בפ"ה זה של הש"ך מב' טעמים: א' קשה שאם באמת מדובר בדרך בישול א"כ למה צריך הרמ"א להגיע לאיסור הנאה והרי בעצם הבישול עצמו עובר על איסור בישול בשר בחלב?

ועוד קשה שלפי דברי הש"ך היה על הרמ"א לאסור בדיון זה מדינא מן התורה ממש ואפי' בדיעבד ולא רק מחומרא בעלמא שהרי נהנה בדרך בישול ממש ומחמת קושיא זו כתב המנחת יעקב (פ"ה ס"ק י"ט) שבאמת הרמ"א מיירי בתערובת צוננת בלי בישול והתחדש כאן חידוש גדול שאמנם אין איסור בדיעבד להנות מדבר שכבר התערב בשר וחלב בלא דרך בישול אבל לכתחילה יש מקום להחמיר שלא לערב בשר וחלב יחד ע"מ להנות מהם אפי' בלי בישול כלל.

ומ"מ לענייננו למעשה במקום הצורך נראה שיש מקום להקל לערב את שאריות הבשר והחלב יחד כדי מלתת לכלבו בלא דרך בישול שהרי חומרא זו נתונה במחלוקת גדולי הפוסקים וגם לדעת המנח"י עצמו דין זה הוא חומרא בעלמא והמקל לא הפסיד, ועוד שלמעין בדברי המנח"י יש לדון אולי לא החמיר אלא רק בכבישה ומליחה וכדו' ולא בערבוב זמני בלבד.

שאלה: אדם המגדל כלב בחצירו לצורך שמירה ודרכו בסוף כל ארוחה להניח את שאריות מאכלו בתוך כלי מיוחד ולשמור את המאכלים לכלבו, והנה מתעוררת השאלה האם מותר לו לערב את שאריות הבשר מארוחת הצהריים יחד עם שאריות הגבינה מארוחת הבקר או שמא יש בזה משום איסור בשר בחלב.

תשובה: בתורה הקדושה נכתב ג' פעמים הפסוק "לא תבשל גדי בחלב אימו" ומקובל ביד חז"ל שהתורה באה לרמז לנו כאן על ג' איסורים בעניין בשר וחלב א' איסור בישול ב' איסור אכילה וג' איסור הנאה.

עוד הובא בראשונים (רשב"א וטור) שהסיבה שאיסור אכילה והנאה נכתבו בלשון בישול (לא תבשל) ולא בלשון אכילה או הנאה משום שזה בא ללמד שאין איסור הנאה ובישול מן התורה אא"כ אוכל או נהנה בדרך בישול כלומר שקודם בישל את הבשר והחלב יחד ואז אוכל או נהנה.

ואף שמצינו דעות שכתבו שמדרבנן עדיין יש איסור להנות מבב"ח אפי' בלא בישול בכ"ז דעת השו"ע ושאר הפוסקים שאמנם לגבי אכילה גזרו חז"ל שאין לאכול בשר בחלב גם בלי בישול וכ"ז לגבי הנאה אין איסור כלל אא"כ מבשל תחילה.

והנה הרמ"א בסי' פ"ז ס"ו מביא חומרא "דאין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהודחו בהם כלי חלב וליתן לפני הבהמה דאסורים בהנאה", ומסיים ע"ז הרמ"א "ובדיעבד אין לחוש בכל זה ואף לכתחילה אין בזה אלא חומרא בעלמא והמקל לא הפסיד"

חטאת רובץ ואלו תשוקתו" (בראשית ד) ובספורנו שם מבאר שכך היתה תשובתו של ה' הלא הבחירה נתונה בידך לאם תיטיב, שאת. כלומר תהיה ברום המעלה אך אם לא תיטיב החטאת כבר מוכנה שכן כך היא דרכו של היצה"ר ואלו תשוקתו. כלומר ענינה של הבחירה איננה שני אפשרויות של לבחור בטוב או **לבחור** ברע. אלא אפשרות אחת הבחירה בטוב "ובחרת בחיים" יותר מכך האדם אינו זקוק למאמץ יתר לבחור ברע אלא ממילא הוא יהיה שם "כי אלו תשוקתו" לשם הגוף נמשך. כך גם מדוקדק בפרשתנו אשר תולים את הברכה וקללה באפשרות אחת, השמיעה אל ה' אי שמיעה כבר ממילא תביא את הקללה. אך עדין יש להעמיק האם חוסר השמיעה תביא בעקבותיה את הקללה או שהיא בעצמה הקללה ובכלל מהו מושג ברכה? כסף? בריאות? משפחה? כבר ענה על כך דוד המלך בקהלת "יש עושר שמור לבעליו לרעתו" כלומר הברכה איננה נמדדת בריבוי של דבר גשמי או מצב נתון אחר, אלא נמדדת בדבר אחד, בבחירה.

שבת אחרונה של בין הזמנים. אנו עומדים בפתחם של ימי אלול הקרבים ובאים ומנסים לשאוף עוד קצת מרגעי המנוחה האחרונים. הנושא העיקרי עליו המדובר בכל מיני צורות ואופנים הוא, הבחירה. ננסה להעמיק בנושא הכה גדול הזה. "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את הברכה אשר תשמעון וגו' והקללה אם לא תשמעו וגו'". והנה תמהים רבים מן המפרשים מהו 'היום' והרי מעמד זה של נתינת הברכות וקללות אינו אלא בפרשת כי תבוא לאחר דברי מוסר רבים הנאמרים עוד ממשנה?

עוד יש להבין הרי השבטים התחלקו חצי להר גריזים וחצי להר עיבל כאשר הכהנים והלויים ביניהם. וכי יש שבטים היותר שייכים אל הקללה או אל הברכה?

והנה, אם ננסה להבין מהותה של בחירה עלינו לנבור אל המקום הראשון בו התורה מדגישה את נושא הבחירה. חטא קין. לאחר החטא, קין נעצב מאוד מדוע לא קיבל ה' את מנחתו. והקב"ה עונה לו "הלוא אם תיטיב, שאת. ואם לא תיטיב לפתח

ארכאים יום עשה משה כפינו בהי, ויכד אל החמנה הי"ס בגאנו, שבר האומה והכז
 עובדי העל, ועשה ארכאים יום החמנה. כר"ח אלו אמי הקב"ה אמשה ע"ה א"י
 ההנה, והעביכו שופר ככא החמנה שהי משה ע"ה א"ה לא יטעו עוד אחי עבודג
 אלוים, והקב"ה נעלה אוגו היום באוגו שופר, ואכן הגקינו חכמים שיהיו גוקאים
 בשופר כר"ח אלו ככא שנה ושנה. וכא החודש גוקאים כדי אהצהיר ישכא ישעשו
 גשופה. ויש נהגים שאינם מדברים שום שיחה של חולין מר"ח אלו עד אחי יוה"כ
 (קיצור שולחן ערוך)

מעתה המעמיק יבחין שאין הבדל חיצוני בין הברכה לקללה שכן יש העשיר המפזר חלקו ועושרו שמור לו לעולם הבא ויש המפזר ממונו להנאתו ועושרו שמור לו לרעתו שכן הוא הוא הגורם לו לריחוק מה'. ולהפך יש עני המורד על קונוהו ויש שאדרבה מתחזק באמונה וחוזר לשורשיו.

לכך, וודאי שאין עדיפות לשבט אחד על משנהו כי הברכה והקללה לא תלוים במברך **אלא במברך** מה הוא יעשה עם אותו שפע שינתן לו או להבדיל ילקח ממנו. האם יבחר לשמוע אל ה' ולהתקרב או לא לשמוע את קול ההשגחה וליפול מאליו ובעל כורחו אל תשוקתו של הגוף.

לאדם ניתנו כלים בהם החכמה, העושר, העוני, המשפחה, עבודה וכו' הברכה והקללה תהיה תלויה בדבר אחד האם אנו בוחרים לקחת את אותם כלים ולהשתמש בהם למען עבודת ה' או לא.

הרי שביארנו שאין מושג לבחור ברע אלא או בחירה בטוב או הדרדרות לרע. הוספנו ששמיעה לקול ה' היא הברכה. והאי שמיעה אל ה', התשוקה אל היצה"ר, היא הקללה.

מעתה נעמוד על מה שפתחנו. אמנם הציווי בפועל של נתינת הברכות וקללות הם רק לאחר סיום דברי משה, אך הברכה והקללה קיימות כבר עכשיו. שכן שמיעה בקול ה' היא הברכה והתעלמות היא הקללה.

הרב יונתן גרוזמן

שומר שבת מחללו

אור החשמל לגבי הבדלה

ולפי זה גם נורת חשמל כיון שהאור שבה מכוסה בזכוכית אין לברך עליה בורא מאורי האש.

ואף שבשו"ת נחלת שמעון (סימן ט"ו) העיד על מרן רבי חיים סולובייציק זי"ע שהיה מברך ברכת מאורי האש על חשמל כדי להוציא מלב הטועים החושבים לומר שחשמל אינו בכלל איסור הבערת אש בשבת, וכן הביאו שהיה מנהגו של רבי חיים עוזר גרודזינסקי זי"ע לברך בורא מאורי האש על אור החשמל כדי להורות וללמד לעם שחשמל הוא אש גמור וחייב עליו משום הבערה בשבת, מכל מקום אין לנו להקל בזה כנגד סתימת הביאור הלכה שהכריע הלכה השולחן ערוך שאין לברך על אש בעששית.

ובפרט לדברי רבי עקיבא איגר שהביא הביאור הלכה (סימן רצ"ח ס"ה) לגבי נר שלא שבת ממלאכה בשבת שאין לברך עליו בורא מאורי האש, וכתב רבי עקיבא איגר שאם בירך עליו צריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן כיון שברכת האש היתה לבטלה הוי כהפסק בין הגפן להמבדיל, ואם כן במברך על אור החשמל יש לחוש גם להפסק בברכת הגפן, ומשום כך אין להקל בזה כלל.

שאלה: האם אפשר לברך ברכת מאורי האש בהבדלה על אור החשמל?

תשובה: אף שאור החשמל נידון כאש, אין להדליק בו נר הבדלה כיון שמכוסה בזכוכית, ובנר הבדלה צריך שתהיה האש גלויה.

מקור ההלכה: בירושלמי (מסכת ברכות דף פ"ח ה"ה) כתב: היה נר מונח בתוך פנס או בתוך אספקלריא, אינו מברך עד שיראה את השלהבת וישתמש לאורה, ובפירוש רבינו האי גאון (סוף מסכת כלים) פירש אספקלריא זכוכית, וכן כתב הרמב"ם בפירוש המשנה שם, וכתב בספר אורחות חיים (הלכות הבדלה אות י') שלפיכך אינו רשאי לברך בורא מאורי האש על נר שבתוך עששית, עד שיוציא משם את הנר כדי שיהיה רואה את השלהבת. וכן פסק השולחן ערוך (סימן רצח ט"ו), ובביאור הלכה הביא לדברי המגן אברהם שהקל בזה כדעת הרשב"א שאפשר לברך על נר שבעששית כל שרואה את השלהבת, ודימה את הדין הזה לדין ערוה שבעששית שדינה כמו שרואה את הערוה.

וכתב בביאור הלכה דיש לחלק שלגבי ברכת בורא האש צריך שתהיה האש כבריאיתה ומשום כך כל שמכוסה בעששית אין לברך עליה.

לשון הרע ללא שם

אל איזה איש כיון המספר בזה, בכלל לשון הרע הוא".
ובמקרה שהשומעים לא יבינו כלל על מי נסוב הסיפור,
דנו גדולי הפוסקים, ולמעשה הכריע הגר"ח קניבסקי
שאם ברור שלא יתגנה אדם מסויים אפשר שמותר.
אומנם, לספר לשון הרע על פלוני ששמו כך וכך והשומע
לא מכירו כלל, כתב בספר חוט השני שאסור, כיון שאם
יפגוש את אותו אדם הרי שידע את הגנות עליו, ונמצא
למפרע ששמע לשון הרע.

שאלה: האם מותר לספר לשון הרע על מאן דהו מבלי
לגלות את שמו.

תשובה: במקרה שמתוך סיפור הלשון הרע יהיה ניכר
לשומעים במי מדובר, בכלל לשון הרע ואסור.
כמבואר בדברי החפץ חיים (הלכות איסורי לשון הרע
כלל ג הלכה ד): "איסור סיפור לשון הרע הוא, אפילו אם
אין מבאר בעת הסיפור את האיש שהוא מדבר עליו,
רק הוא מספר סתם, ומתוך ענין הסיפור נשמע לשומע

הא אך סוד גדול כל האומר כזו [מסמך אדום ה' אוי וישעיה] מכאש חודש אלו עד שמח
גונה אפילו גזירה כזה נענה על האדם מן השמיים יכול אבטלה ומבטל ומעביד מעליו כל
המקטרגים וסטנים ומאני גריסין ומבטל כל גזירות כעז וקשור ויזא דימוס זכאי הדין
[ספר שם טוב קטן אהחכם המקובל רבי בנימין בינוש הכהן על פי כגבי האר"י]

